

Motion till riksdagen

1988/89: Sf521

av Maja Bäckström (s)

Asylsökande flyktingar med handikapp

Att vara asylsökande eller flykting och tillbringa lång tid på en flyktingförläggning i väntan på uppehållstillstånd och kommunplacering måste i sig vara mycket påfrestande. Men att dessutom ha en funktionsnedsättning borde rimligen förtjäna speciell uppmärksamhet.

Enligt överenskommelse med FN tar Sverige årligen emot 1 250 kvotflyktingar. Kvotflyktingarna har sina uppehållstillstånd klara när de kommer till Sverige.

Inom ramen för kvotflyktingar skall ingå 50 personer med handikapp. Hur många asylsökande med funktionshinder som årligen kommer till Sverige, finns inga uppgifter på. Mycket tyder dock på att antalet kan vara tämligen stort. Detta kan man utläsa av en förstudie som nyligen presenterades av Kristina Nordström, statens handikappråd, SHR. Undersökningen bygger på en rad intervjuer med funktionshindrade invandrare, flyktingar och asylsökande.

Asylsökande kallas de flyktingar som söker politisk asyl här och vars ärende ännu inte avgjorts av invandrarverket. Flykting är den som beviljats uppehållstillstånd.

Invandrare kan den vara som kommit hit som asylsökande och fått uppehållstillstånd, blivit kommunplacerad och fullgjort undervisningen i svenska och nu befinner sig på arbetsmarknaden. Invandrare är också den grupp utländska medborgare som under 1960- och 70-talet sökte arbete i Sverige. Vi har också en omfattande nordisk invandring.

Stora brister finns i nuvarande lagstiftning för att asylsökande och flyktingar skall få en med andra handikappgrupper jämförbar levnadsstandard. Inte minst behövs en bättre samordning mellan myndigheter och förvaltningar som arbetar med handikapp- respektive invandrarfrågor, för att situationen skall bli dräglig.

Några exempel får belysa problemen. Som asylsökande har man exempelvis bara rätt till akutsjukvård. Alla former av vårdande och behandlande insatser är förbjudna. Detta blir speciellt inhumant gentemot handikappade barn till asylsökande.

Akutsjukvårdsbegreppet tolkas dessutom olika av läkarna. En läkare frågade exempelvis om det är att betrakta som akutsjukvård att ta bort gips från ett gipsat ben, eller att ge diabetiker med insulinkoma glykos – detta berättas av Kristina Nordström.

Hjälpmedel såsom rullstol, hörapparat eller syntekniska hjälpmedel, får inte börja utprovas eller tränas in, förrän uppehållstillståndet är klart. I

den nya lag som trädde i kraft den 1 maj 1988 och som behandlar biståndet till asylsökande, sägs att "handikapputrustning kan lånas av landstingets hjälpmedelsorganisation". Hur detta i praktiken skall hanteras vet ingen ännu. Vad är egentligen handikapputrustning, och vem skall ersätta landstingets hjälpmedelsorganisationer under förläggningstiden?

För funktionshindrade kan väntan på en kommunplats bli lång eftersom kommunerna kan välja vilka flyktingar man vill ta emot. En ung krigsskadad flykting fick vänta i nästan 3 år innan han blev kommunplacerad.

För att erhålla bistånd i form av hemservice, färdtjänst, ledsagarservice eller personlig assistent m. m., måste kommunplaceringen vara gjord. Inga förläggningar har resurser till sådana åtgärder. Men inte ens efter kommunplaceringen är det säkert att flyktingen får sådant bistånd. Kommunerna har hittills inte ersatts för handikappåtgärder i samband med mottagande av funktionshindrade flyktingars kommunplacering.

Man ställer sig onekligen frågan, om det kan vara rimligt att kommunerna skall ha rätt att välja flyktingar. Kan det vara så att kommunerna plockar russin ur kakan? Får man 30 000 kr för varje flykting man "tar hand om", så väljer man inte dem med stora funktionshinder.

Men samtidigt bör naturligtvis möjligheten att kompensera kommunerna, för de extra kostnaderna det medför att ta emot funktionshindrade flyktingar, seriöst övervägas.

Reglerna kring sjukförsäkringen är också ett problem. För flyktingarnas del är sjukförsäkringen knuten till kyrkobokföringen och kommunplaceringen. När det gäller förtidspension och handikappersättning gäller att man skall ha varit kyrkobokförd i en kommun i minst fem år innan rätten till dessa kan erhållas.

Detta är ett litet axplock av problem som möter asylsökande och flyktingar med funktionshinder i Sverige.

För att komma tillrätta med situationen för funktionshindrade asylsökande och flyktingar måste möjligheter till en godtagbar livskvalitet genom en grundläggande rehabilitering och adekvata hjälpmedel tillförsäkras denna grupp. För att också handikappade asylsökande och flyktingar snabbt skall kunna komma igång inom ramen för vårt flyktingmottagande, måste nya och klara regler utarbetas och samordnas inom stat, landsting och kommun.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av nya och klarläggande regler i flyktingmottagandet, vad gäller funktionshindrade asylsökande och flyktingar, för att möjliggöra nödvändiga förbättringar inom området.

Stockholm den 24 januari 1989

Maja Bäckström (s)